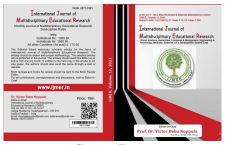
Cover Page

DOI: http://ijmer.in.doi./2023/12.12.20.3.37
www.ijmer.in

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881; IMPACT FACTOR :8.017(2023); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer Reviewed and Refereed Journal: VOLUME:12, ISSUE:12(1), December: 2023
Online Copy of Article Publication Available (2023 Issues)
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: 2nd December 2023
Publication Date:30th December 2023
Publisher: Sucharitha Publication, India
Digital Certificate of Publication: www.ijmer.in/pdf/e-CertificateofPublication-IJMER.pdf

మద్దూరి నగేష బాబు కవితా శిల్పం

-డా॥ సంగి రమేష్
ప్రిన్సిపాల్
ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, మహేశ్వరం

కవిత్వంలో **శిల్పం** అనేది కేవలం అలంకారమో లేదా బాహ్య రూపమో కాదు, అది కవి తన భావాన్ని అత్యంత శక్తిమంతంగా, కళాత్మకంగా పాఠకుడి హృదయానికి చేరవేయడానికి ఉపయోగించే ఒక నిర్మాణ పద్ధతి. వస్తువు (విషయం) కవిత్వానికి ఆత్మ అయితే, శిల్పం దాని దేహం లాంటిది. ఒకే వస్తువుపై అనేక మంది రాసినప్పటికీ, కొందరి కవిత్వమే మనల్ని ఆకట్టుకుంటుంది. దానికి కారణం వారి భావనాశక్తిని, అనుభూతిని అత్యద్భుతంగా మలచడానికి వారు ఉపయోగించిన శిల్ప వైవిధ్యమే. పదాలను ఎంచుకోవడంలో, వాటిని కూర్చడంలో, వాక్యాలను నడపడంలో కవి చూపించే నిశితమైన దృష్టి, వ్యూహమే శిల్పంగా రూపుదిద్దుకుంటుంది. ఇది కవి సృజనాత్మకతకు, అతడు సాధించిన భాషా పట్టుకు నిదర్శనం.

కవితా శిల్పంలో ప్రధానంగా భావనాశక్తి (Imagination), భాషా ప్రయోగం, సంవిధానం (నిర్మాణం) అనే మూడు అంశాలు ఇమిడి ఉంటాయి. నిజమైన కవితా శిల్పం ఎప్పుడూ కృత్రిమంగా ఉండదు; అది కవి అనుభూతి నుండి అలవోకగా, భావావేశంలో భాగమై జాలువారుతుంది. శిల్పం కేవలం అందం కోసమే కాకుండా, కవిత్వ ప్రయోజనాన్ని కూడా బలంగా ముందుకు తీసుకువెళుతుంది. ఉదాహరణకు, సమాజంలోని అసమానతలను ప్రశ్నించే కవిత్వం, కేవలం నినాదాల వలె కాకుండా, శక్తివంతమైన ఉపమానాలు, రూపకాలతో చెప్పబడినప్పుడు అది పాఠకుడి మనస్సుపై బలమైన ముద్ర వేస్తుంది. వర్తమాన కవిత్వంలో, పద్య కవిత్వపు సంప్రదాయ ఛందస్సు స్థానంలో, లయబద్ధమైన వచన కవితా శిల్పం ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది. ఏ ప్రక్రియలో రాసినా, వస్తువును కళాత్మకంగా చెప్పడంలో కవి చూపే శ్రద్ధ, ఆ కవితాశిల్పమే ఆ కవిత్వాన్ని శాశ్వతంగా నిలబెడుతుంది. అందుకే, కవిత్వం పట్ల పాఠకుడికి మమకారం కలగాలన్నా, అది కాలం గీసిన గీతలను దాటి నిలబడాలన్నా, దానికి ఒక పరిణతి చెందిన శిల్పం అత్యవసరం. ఈ దృష్టితో ప్రముఖ దళిత కవి మద్దూరి నగేష్ బాబు (1963-2005) కవిత్వాన్ని వివేచించడమే ఈ వ్యాస ఉద్దేశం.

నాలుగు పదులు మాత్రమే జీవించి, దశాబ్దం పాటే సాహిత్య సృజన చేసిన మద్దూరి నగేష్ బాబు వెలివాడ, మీరేవుట్లూ, లోయ, నరలోక ప్రార్థన అనే కవితా సంపుటాలను, రచ్చ బండ, గోదావరి, పుట్ట, దీర్ఘకవితలను వెలువరించాడు. కాస్త సిగ్గు పడదాం, (సంఘీభావ కవిత) విడి ఆకాశం (అంబేద్కరిస్టు ప్రేమ కవిత్వం) కవితా సంపుటాలకు ఖాజాతో కలిసి సంపాదకుడిగా వ్యవహరించాడు. వరదయ్య, పైడి తెరేష్ బాబు, ఖాజాలతో కలిసి 'నిశాని' ధిక్కార కవితను, రాణీ శివశంకర శర్మతో పాటు ఊరూ వాడ (సంకర కవిత)ను వెలువరించాడు. ఐదు కథలు రాశాడు. ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక 'నవ్య' పేజీలో స్త్రీల కవిత్వాన్ని సమీక్షిస్తూ కొన్ని వారాల పాటు సాహిత్య విమర్శా వ్యాసాలు రాశాడు.

ఏది రాసినా, ఏం ఆలోచించినా, ఎక్కడ మాట్లాడినా మద్దూరి నగేష్ బాబు అక్షరాల నిండా అంబేద్కర్ భావజాలమే. అందుకే జి. లక్ష్మీ నర్సయ్యలాంటి విమర్శకు 'నగేష్ బాబు కవిత్వం దళిత తాత్త్వికతకు

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881; IMPACT FACTOR :8.017(2023); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer Reviewed and Refereed Journal: VOLUME:12, ISSUE:12(1), December: 2023
Online Copy of Article Publication Available (2023 Issues)
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: 2nd December 2023
Publication Date:30th December 2023
Publisher: Sucharitha Publication, India
Digital Certificate of Publication: www.ijmer.in/pdf/e-CertificateofPublication-IJMER.pdf

Cover Page

DOI: http://ijmer.in.doi./2023/12.12.20.3.37
www.ijmer.in

మేనిఫెస్టో' అంటాడు. వస్తువేదైనా నగేష్ బాబు కవిత్వ అల్లిక భిన్నంగా ఉంటుంది. దాన్ని మలిచే రూపం, సారం విలక్షణంగా పరావర్తనం చెందుతుంది.

> "మొన్న కారంచేడు క్షుద్ర దేవత కాళ్ల దగ్గర
> గుడ్డి గువ్వయిన మాతాతని బలి ఇచ్చాను!
> భయభీతుల్తో జిల్లా మారి
> నిన్న చుండూరు బలిపీఠం మీద
> పోతపోసిన విగ్రహంలాంటి మానాన్నని పోగొట్టుకున్నాను
> ఇవేళ షేర్ ఘుడీ పాశవిక దాడిలో
> ఆత్మాభిమానమే కాదు
> తల్లీ పెళ్లాల మానాల్ని పోగొట్టుకొని
> ఇక మారడానికి చోటు లేక
> ఈ ఎడారి కొమ్మ మీద ఏకాకిగా మిగిలిపోయాను
> ఇక్కడ నాకోరుండారు బాబూ! వోరుండారూ? ('రిజరక్షన్' కవిత - వెలివాడ)

కారంచేడు, చుండూరు, షేర్ ఘుడీ ఈ మూడు పేర్లూ తెలుగునాట దళిత వర్గాలపై జరిగిన **పాశవిక దాడులకు, సామూహిక హత్యలకు, సామాజిక వివక్షకు** బలమైన సంకేతాలుగా (Symbols) నిలిచాయి. కవి ఒక వ్యక్తిగత విషాదాన్ని చెప్పకుండా, ఈ ప్రాంతాల పేర్లను వాడటం ద్వారా దాన్ని ఒక **సామూహిక విషాదంగా, తరతరాల అణచివేతగా** మార్చాడు. ఇది కవితకు గొప్ప లోతును, సామాజిక ప్రాధాన్యతను ఇచ్చింది.

"క్షుద్ర దేవత కాళ్ల దగ్గర గుడ్డి గువ్వయిన మాతాతని బలి ఇచ్చాను": అణచివేత శక్తిని "క్షుద్ర దేవత"గా పోల్చడం, అమాయకత్వాన్ని (లేదా నిస్సహాయతను) "గుడ్డి గువ్వ"గా, "మా తాత"గా పోల్చడం ఆరంభంలోనే విషాద తీవ్రతను పెంచింది. ఇది **తరాల నాటి అన్యాయాన్ని** సూచిస్తుంది. **"పోతపోసిన విగ్రహంలాంటి మానాన్నని పోగొట్టుకున్నాను":** తండ్రి విగ్రహంలా పోతపోయబడి ఉండటం అనేది... బహుశా చుండూరులో జరిగినట్లుగా, **శవం వికృతంగా మారిపోవడాన్ని, లేక నిస్సత్తువతో కదల్లేని స్థితిలో ఉండి నిస్సహాయంగా బలి అయిపోవడాన్ని** సూచిస్తూ భయంకరమైన దృశ్యాన్ని మన కళ్ల ముందు నిలుపుతుంది. **"ఎడారి కొమ్మ మీద ఏకాకిగా మిగిలిపోయాను":** ఈ రూపకం (Metaphor) తీవ్రమైన ఒంటరితనాన్ని, ఆశ్రయం లేని దుస్థితిని తెలియజేస్తుంది. ఆ కుటుంబంలో మిగిలిన ఆఖరి వ్యక్తి స్థితి ఇది. **మొన్న (కారంచేడు)** తాత, బలి (మూల అణచివేత). **నిన్న (చుండూరు)** నాన్నను, పోగొట్టుకోవడం (ప్రస్తుత పోరాటం). **ఇవేళ (షేర్ ఘుడి)** ఆత్మాభిమానం, స్త్రీల మానాలు కోల్పోవడం (మనుగడకే ప్రమాదం). ఈ త్రికాల విభజన, అణచివేత **క్రమంగా, పెనుభూతంగా** మారుతున్న తీరును సూచిస్తుంది.

"ఇక్కడ నాకోరుండారు బాబూ! వోరుండారూ?" ఈ చివరి వాక్యం ఒక వేదనతో కూడిన ప్రశ్న. తన కుటుంబంలో, సమాజంలో తనకు ఇక ఎవరూ మిగల్లేదనే **ఆక్రందన** (Cry of Despair) ఇందులో ఉంది. అనాథగా మిగిలిపోయిన వ్యక్తి వేసిన ప్రశ్న ఇది. ఈ ప్రశ్న పాఠకులను ఆలోచింపజేసి, కవితకు బలమైన ముగింపును ఇచ్చింది. ఈ కవిత **దళిత జీవనంలో తరాల తరబడి కొనసాగుతున్న అణచివేత,**

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881; IMPACT FACTOR :8.017(2023); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer Reviewed and Refereed Journal: VOLUME:12, ISSUE:12(1), December: 2023
Online Copy of Article Publication Available (2023 Issues)
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: 2nd December 2023
Publication Date:30th December 2023
Publisher: Sucharitha Publication, India
Digital Certificate of Publication: www.ijmer.in/pdf/e-CertificateofPublication-IJMER.pdf
Cover Page
DOI: http://ijmer.in.doi./2023/12.12.20.3.37
www.ijmer.in

దాడులు, ఆత్మాభిమాన హననం గురించి చెబుతున్న **ఆవేశపూరిత సామాజిక విమర్శ** (Fierce Social Critique). రూపకాలు, ప్రతీకల (Symbols) శక్తివంతమైన వాడుక ఈ కవితా ఖండిక శిల్పాన్ని మరింత పదునుదేర్చింది.

> "చుట్ట ముట్టించుకున్నంత తేలిగ్గా
> పల్లెని ముట్టిస్తారు
> పొయ్యి రాజేసినంత అలవాటుగా
> మనుషుల్ని కాలుస్తారు
> మండటం తెలియని పల్లె
> తగలబడిపోతూ ఉంటుంది
> అందాక ఆకాశం అందాన్ని చూసుకునే నీటి అద్దం
> గాజు పూసని కలుపుకుని పారే శోకాల సెలయేరైపోతే
> అందాక కక్కాయా!మావా! సినయ్యా అని కలేసుకున్న పల్లె
> ఒక భయానకమైన గుప్పిట్లోకి
> గజ గజా ముడుచుకుంటుంది." ('సాక్షి' కవిత – రచ్చబండ)

కవిత్వం యొక్క ప్రధాన శక్తి పై వాక్యాల్లో ఉంది. అమానవీయమైన హింసను దైనందిన జీవితంలోని అతి సాధారణ క్రియలతో పోల్చడం ద్వారా కవి భయానకమైన వ్యంగ్యాన్ని, విమర్శను సృష్టించారు. "**చుట్ట ముట్టించుకున్నంత తేలిగ్గా / పల్లెని ముట్టిస్తారు**". 'చుట్ట ముట్టించడం' అనేది ఎంత సులువైన, అలవాటైన చర్య, పల్లెలను తగలబెట్టే హింస కూడా అగ్రకుల శక్తులకు అంతే **సాధారణం, నిర్లక్ష్యమైనది** అని ఈ ఉపమానం సూచిస్తుంది. ఇది హింస యొక్క నిత్యత్వాన్ని (Normality) మన కళ్ల ముందుంచుతుంది. "**పొయ్యి రాజేసినంత అలవాటుగా / మనుషుల్ని కాలుస్తారు**": 'పొయ్యి రాజేయడం' అనేది ప్రతి ఇంట్లో రోజువారీ జరిగే పని. మనుషులను కాల్చడం కూడా వారికి *అంతే అలవాటైన, సులభమైన* పనిగా మారిందనే ఘోరమైన సామాజిక వాస్తవాన్ని ఈ ఉపమానం బలంగా గుండెకు తాకుతుంది.

"**మండటం తెలియని పల్లె / తగలబడిపోతూ ఉంటుంది**" ఈ వాక్యం దళిత పల్లె యొక్క నిస్సహాయతను, అమాయకత్వాన్ని సూచిస్తుంది. అది **ప్రతిఘటించడం** (Revolt) **తెలియని, కేవలం భరించడం** (Endurance) **మాత్రమే తెలిసిన** ఒక వస్తువుగా మిగిలిపోయింది. హింసను ప్రారంభించే శక్తి దానికి లేదనే సత్యాన్ని ఇది వ్యక్తపరుస్తుంది. నీరు పల్లె జీవితంలో ఒక ముఖ్యమైన రూపకంగా మారింది, ఇది శాంతి నుంచి విషాదంగా పరిణామం చెందింది: "ఆకాశం అందాన్ని చూసుకునే నీటి అద్దం" (స్వచ్ఛత, శాంతి, ప్రతిబింబం). "గాజు పూసని కలుపుకుని పారే శోకాల సెలయేరైపోతే" (కన్నీళ్లు, విరిగిన ఆశలు, విషాదం). నీటి అద్దం, గాజు పూస (బహుశా కాలిపోయిన వస్తువుల శకలాలు లేదా కన్నీటి చుక్కలు) కలుపుకొని సెలయేరుగా మారడం అనేది, **పల్లె యొక్క ఆనందమయ స్థితి పూర్తిగా కరిగిపోయి, విషాద ప్రవాహంగా మారడాన్ని** సూచిస్తుంది.

కవిత మొదట అలవాటైన హింస గురించి చెప్పి, మధ్యలో అందం-విషాదాల వైరుధ్యాన్ని చూపించి, చివరకు భయంతో కూడిన ముగింపుకు చేరుకుంది: "**ఒక భయానకమైన గుప్పిట్లోకి / గజ గజా**

Cover Page

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881; IMPACT FACTOR :8.017(2023); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer Reviewed and Refereed Journal: VOLUME:12, ISSUE:12(1), December: 2023
Online Copy of Article Publication Available (2023 Issues)
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: 2nd December 2023
Publication Date:30th December 2023
Publisher: Sucharitha Publication, India
Digital Certificate of Publication: www.ijmer.in/pdf/e-CertificateofPublication-IJMER.pdf

DOI: http://ijmer.in.doi./2023/12.12.20.3.37
www.ijmer.in

/ **ముడుచుకుంటుంది**". చివరి మూడు పాదాలు పల్లె యొక్క భయాన్ని, భీతిని శబ్దయుక్తంగా తెలియజేస్తాయి. "గజ గజా ముడుచుకోవడం" అనేది శరీరాన్ని వణికించే భయాన్ని కళ్లకు కట్టినట్లు చూపించింది. హింస యొక్క ఫలితంగా, ఆత్మీయతతో కూడిన పల్లె (కక్కాయా, మావా) భయంతో నిండిపోయిన, కుంచించుకుపోయిన రూపంగా మారిపోయిందనే విషాదాన్ని ఈ ముగింపు బలంగా పట్టింది. సారాంశంలో, ఈ కవిత **సరళమైన**, **దైనందిన ఉపమానాలను** ఉపయోగించి అత్యంత **క్లిష్టమైన**, **భయంకరమైన సామాజిక హింసను** నిరూపించింది. మద్దూరి నగేష్ బాబు శైలికి తగినట్లుగా, ఇది భావోద్వేగపూరిత విమర్శతో కూడిన ఒక గొప్ప కవితా శిల్పంగా నిలిచింది.

> "దప్పికగొని
> ఈ వేద భూమి
> వాడ రక్తం తాగింది " (పదిహేదక్షరాల యుద్ధం కవిత – లోయ)

ఇది సంప్రదాయ హైకూ (5-7-5) ఛందస్సు కానప్పటికీ, దాని **సంక్షిప్తత** (Conciseness), **ప్రభావశీలత** (Impact) ఎనలేనిది. కవితలోని ప్రధాన శక్తి, రెండు కీలకమైన రూపకాల కలయికలో ఉంది: "**వేద భూమి**"- ఇది భారతదేశాన్ని, లేదా హిందూ మత ధర్మాన్ని, సంస్కృతిని, తరతరాల ఆచారాన్ని సూచించే ఒక ప్రతీక. ఈ ప్రతీక సాధారణంగా **పవిత్రత, జ్ఞానం** అనే అర్థాలను ఇస్తుంది. "**దప్పికగొని... రక్తం తాగింది**"- పవిత్రంగా, జ్ఞానవంతంగా ఉండాల్సిన ఈ నేల (భూమి)కి "**దప్పిక**" వేసింది. ఆ దప్పిక తీరడానికి అది తాగిన పానీయం "**వాడ రక్తం**" (దళిత, అణగారిన వర్గాల రక్తం).

ఈ రూపకాల కలయిక **తీవ్రమైన వ్యంగ్యాన్ని** (Irony) సృష్టిస్తుంది. అంటే, పవిత్రమైన ఈ నేల తన పవిత్రతను కాపాడుకోవడానికి లేదా దాని "దప్పిక" (అధికార కాంక్ష, అణచివేత ఆకలి) తీర్చుకోవడానికి **అమాయక, అణగారిన వర్గాల ప్రాణాలను బలి తీసుకుంది** అని కవి నిస్సంకోచంగా ఆరోపిస్తున్నారు. కేవలం మూడు చిన్న పాదాలలో కవి ఒక **పెద్ద సామాజిక చరిత్రను, కుల హింస యొక్క సారాంశాన్ని** చెప్పగలిగారు. "దప్పికగొని" (కారణం) "ఈ వేద భూమి" (కర్త/సమాజం), "వాడ రక్తం తాగింది" (ఘోరమైన క్రియ/ఫలితం) ఈ సూటి వాక్యం ఎటువంటి అలంకారిక విస్తరణ లేకుండా, నేరుగా విషయాన్ని గుండెకు తాకుతుంది, తద్వారా కవిత యొక్క **భావావేశ తీవ్రత** పెరుగుతుంది.

హింసను చేసిన వారిని కవి నేరుగా నిందించకుండా, ఆ హింసకు "**వేద భూమి**"ని (**సమస్త వ్యవస్థను**) కర్తగా నిలబెట్టాడు. ఇది, హింస అనేది కేవలం కొందరు వ్యక్తుల చర్య కాదని, **తరతరాలుగా ఇక్కడ పాతుకుపోయిన కుల వ్యవస్థ యొక్క అంతర్లీన లక్షణం** అని ఆరోపించడానికి ఉపయోగించిన శక్తివంతమైన శిల్పం. 'దప్పిక' అనేది **అణచివేత ఆకలికి** ప్రతీక. ఈ కవితా శిల్పం **ప్రకటన** (Declaration) రూపంలో ఉండి, పాఠకుడికి సామాజిక హింస యొక్క మూలాలను గురించి తీవ్రంగా ఆలోచించేలా చేస్తుంది.

> "ఊళ్ళో ఏ దేవత
> పొద్దు వాలితే
> పక్క మీద జోగిని" ((పదిహేదక్షరాల యుద్ధం కవిత – లోయ)

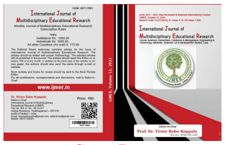

Cover Page

DOI: http://ijmer.in.doi./2023/12.12.20.3.37
www.ijmer.in

INTERNATIONAL JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY EDUCATIONAL RESEARCH
ISSN:2277-7881; IMPACT FACTOR :8.017(2023); IC VALUE:5.16; ISI VALUE:2.286
Peer Reviewed and Refereed Journal: VOLUME:12, ISSUE:12(1), December: 2023
Online Copy of Article Publication Available (2023 Issues)
Scopus Review ID: A2B96D3ACF3FEA2A
Article Received: 2nd December 2023
Publication Date:30th December 2023
Publisher: Sucharitha Publication, India
Digital Certificate of Publication: www.ijmer.in/pdf/e-CertificateofPublication-IJMER.pdf

ఈ హైకూ కూడా 5-7-5 నియమాన్ని కచ్చితంగా పాటించకపోయినా, **తక్కువ పదాలలో ఒక సంపూర్ణ అనుభూతిని** అందించే నిర్మాణ శిల్పాన్ని పాటిస్తుంది. ముఖ్యంగా క్లుప్తత, విరుద్ధ చిత్రాల కలయిక, వ్యంగ్యం ఒక స్త్రీ పాత్ర యొక్క ద్విముఖ జీవన చిత్రాన్ని కళ్ళముందు నిలబడింది. ఈ కవితలోని ప్రధాన శిల్ప లక్షణం. కవి రెండు విభిన్నమైన, ఒకే వ్యక్తికి సంబంధించిన చిత్రాలను ఒకేచోట ఉంచాడు: మొదటి చిత్రం "**ఊళ్ళో దేవత**" (పవిత్రత, గౌరవం, సామాజిక ఆరాధన, పగటి జీవితం) రెండవ చిత్రం "**పక్క మీద జోగిని**" (వ్యక్తిగత కోరిక, లైంగిక జీవితం, సామాజిక నిషిద్ధత లేదా రహస్యం, రాత్రి జీవితం). ఈ విరుద్ధ చిత్రాలను "**పొద్దు వాలితే**" అనే ఒకే ఒక మార్పు బిందువుతో కలుపుతారు. ఇది పగలు-రాత్రి, పవిత్రత-వ్యక్తిత్వం అనే రెండు ప్రపంచాల మధ్య జరిగే మార్పును సూచిస్తుంది. కవిత నేరుగా చెప్పకుండా **ధ్వని** ద్వారా అర్థాన్నిస్తుంది. ఈ శిల్పంలో **వ్యంగ్యం** (Irony) ఉంది. సమాజం గౌరవించే "దేవత" వ్యక్తిగతంగా ఒక "జోగిని"గా మారుతుంది. ఇది సమాజం స్త్రీపై ఆపాదించిన పవిత్రత అనే ముసుగును, ఆమె సహజమైన మానవ అవసరాలను సూచించే మెలకువతో కూడిన విమర్శనాత్మక శిల్పం. ఈ శిల్పం **పదచిత్రాల ద్వారా భావగాంభీర్యాన్ని** (Emotional Depth) సృష్టించి, పాఠకుడి ఊహకు, వ్యాఖ్యానానికి ఎక్కువ అవకాశం ఇస్తుంది.

దళితవాద కవిత్వానికి ఒక నిర్దిష్టమైన దిశానిర్దేశాన్ని, ప్రత్యేకమైన స్వరూపాన్ని అందించిన కవులలో మద్దూరి ఒకరు. మద్దూరి కవిత్వంలో ప్రధాన శిల్ప లక్షణం **ప్రామాణిక భాషను ధ్వంసం చేసి, దళిత వాడ భాషను, నుడికారాన్ని** (Dialect and Idiom) కవిత్వంలోకి తీసుకురావడం. అప్పటివరకు కవిత్వంలో ఉన్న శుద్ధ గ్రాంథిక లేదా సాధారణ వచన కవితా భాషను పక్కన పెట్టి, దళిత జీవితంలోని పచ్చి వాస్తవికతను, ఆవేశాన్ని, ఆక్రందనను ప్రతిబింబించే **పల్లె యాసను**, **వాడ పదజాలాన్ని** ఉపయోగించారు. ఈ శిల్పం కేవలం భాషాపరమైన మార్పు మాత్రమే కాదు, అట్టడుగు వర్గానికి చెందిన భాషకు సాహిత్యపరమైన **ధిక్కారాన్ని**, **గుర్తింపును** తీసుకురావడం. 'వెలివాడ' కవితా సంపుటి దీనికి నిదర్శనం. ఆయన కవిత్వంలో అలంకారాలు, ఛందస్సు కంటే **పదాల పదును**, **భావం యొక్క సూటిదనం** ముఖ్య పాత్ర వహిస్తాయి.

మద్దూరి కవితా నిర్మాణం **మౌఖిక సంప్రదాయం** (Oral Tradition) ఆధారంగా ఉంటుంది. ఇది కవిత్వంలో ఒక **సంభాషణాత్మక రచనా విధానాన్ని** (Conversational Writing Style) అనుసరిస్తుంది. కవి నేరుగా పాఠకుడితో మాట్లాడుతున్నట్లుగా, ప్రశ్నిస్తున్నట్లుగా, లేదా వాస్తవ సంఘటనను వివరిస్తున్నట్లుగా ఉంటుంది. ఈ శిల్పం ద్వారా పాఠకుడు దళిత జీవితాన్ని **సహానుభూతితో** (Empathy) కాకుండా, ఆ జీవితంలో భాగమైన వ్యక్తి కోణంలోంచి, **నేరుగా అనుభూతి** చెందే అవకాశం కలుగుతుంది. '**మీరేమంటారు**?' వంటి ప్రశ్నలు వేయడం, '**అలగా తల్లీ**' వంటి రచనల్లోని ఆవేదన వ్యక్తీకరణ ఈ సంభాషణాత్మక శిల్పానికి ఉదాహరణ. అంబేద్కర్ తాత్వికత, సామాజిక న్యాయం, కుల వివక్ష, పితృస్వామ్యం వంటి విషయాలను ఈ పదునైన శిల్పంలో శక్తివంతంగా నిక్షిప్తం చేశారు.

ఆధార గ్రంథాలు

1. మద్దూరి నగేష్ బాబు సమగ్ర కవిత్వం, సం. డా. ఖాజా, డా. కోటేశ్వర్ రావు కోయి, బహుజన కెరటాలు ప్రచురణ – 2024.
2. కవిత్వంలో చర్చనీయాంశాలు, లక్ష్మి నర్సయ్య, జి. కవిసంగమం ప్రచురణ -2021